

Nr 53.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.; given Stockholms slott den 26 januari 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 1:o—15:o hemställt.

GUSTAF.

K. G. Ewerlöf.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, OHLIN, DANIELSON, ANDRÉN.

Statsrådet Ewerlöf anmäler uppkomna frågor om pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. och anför därvid.

1:o.

Arbetsledaren vid fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs John Nestor Gustavsson. Av handlingarna i ärendet framgår,

att Gustavsson är född den 27 februari 1876 och således nära 69 år gammal;

att han under tiden 4 oktober 1893—6 december 1897 innehaft fast anställning vid Livgardet till häst;

att han enligt egen uppgift under tiden 1 juli 1899—1 oktober 1902 varit anställd vid statens järnvägar såsom banbyggnadsarbetare;

att han den 1 januari 1933 erhållit anställning vid fångvården såsom vikarierande vaktkonstapel och sedan dess oavbrutet tjänstgjort såsom arbetsledare vid byggnadsarbeten m. m. vid olika fångvårdsanstalter, från och med den 15 april 1938 vid fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs;

att hans avlöning under anställningen vid fångvården uppgått lägst till 2 700 kronor för år och högst till det under senare tid utgående beloppet eller omkring 3 150 kronor för år;

samt att han beräknas lämna ifrågavarande anställning med utgången av juni månad 1945.

Fångvårdsstyrelsen har hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande av pension åt Gustavsson. Styrelsen har därvid meddelat, att utsikt torde ha förennits att 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare blivit tillämpligt å Gustavsson samt att anledningen till att så icke skett torde ha varit, att det ansetts ovisst, om fortlöpande arbete kunde beredas honom vid fångvården. Styrelsen har vidare lämnat Gustavsson de allra bästa vitsord och framhållit, att han med stort intresse och utmärkt kunnighet, särskilt i byggnadsfacket, fullgjort sina arbetsuppgifter, vilka stundom varit av avsevärd omfattning och förenade med betydande svårigheter, samt att avsevärda belopp sparats åt statsverket genom de byggnadsarbeten, som Gustavsson utfört med hjälp av fångarbetskraft.

Statskontoret har med hänsyn till den långa tid, som förflutit mellan Gustavssons olika anställningar i statens tjänst, och det relativt ringa antal tjänst-år, han förvärvat i den senast innehavda tjänsten, funnit det tveksamt, om han borde komma i åtnjutande av pension. I betraktande av det väl vitsordade sätt, varpå Gustavsson fyllt sina arbetsuppgifter under anställningen vid fångvården, har statskontoret emellertid icke velat motsätta sig att genom framställning till riksdagen pension av statsmedel utverkades åt honom. Med hänsyn till Gustavssons anställningsförhållanden har statskontoret icke ansett sig kunna förorda, att den årliga pensionen fastställdes till högre belopp än 600 kronor.

Såsom statskontoret framhållit är det i viss mån tveksamt, huruvida pension av statsmedel bör tillerkännas Gustavsson. Med hänsyn till fångvårdsstyrelsens uttalanden beträffande Gustavssons arbetsförhållanden och därvid lämnade vitsord rörande hans tjänstgöring vill jag dock icke motsätta mig, att förslag framläggas för riksdagen om pension åt honom till det av statskontoret angivna beloppet, 600 kronor för år, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder Gustavsson lämnar sin anställning vid fångvården. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att arbetsledaren vid fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs John Nestor Gustavsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

2:o.

Förra rullföringsbiträdena, fanjunkaren i Jämtlands fältjägerregementes reserv Johannes Bengtsson, fanjunkaren i Bohusläns regementes reserv Gustaf Fabian Teofil Thunander och fanjunkaren i förutvarande Västmanlands regementes reserv Anders Hugo Lindgren. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Bengtsson*,

att han är född den 25 maj 1881 och således 63 år gammal;

att han den 25 maj 1898 antogs till volontär vid Jämtlands fältjägerregemente;

att han den 18 januari 1902 befordrades till vicekorpral vid regementet, den 20 november 1902 till korpral och den 28 januari 1903 till distinktionskorpral, från vilken sistnämnda beställning han erhöll avsked den 3 augusti 1910;

att han den 7 oktober 1912 förordnades till distinktionskorpral i regementets reserv, där han den 19 december 1913 förordnades till sergeant och den 21 oktober 1924 till fanjunkare;

att han den 1 oktober 1922 förordnades till rullföringsbiträde vid Östersunds västra rullföringsområde nr 63, vilken befattning han innehade till utgången av december 1941;

att han därefter erhöi förordnande såsom expeditionsunderofficer i arvodesbefattning för tiden 1 januari 1942—30 september 1944;

att han såsom rullföringsbiträde under senare år — med undantag för tid, då han åtnjutit krigsavlöning — uppburit ett årligt arvode av 2 130 kronor jämte arvodestillägg å 1 080 kronor för år ävensom dyrtidstillägg;

att han på grund av sin förutnämnda arvodesbefattning uppburit arvode till belopp motsvarande lönen enligt militära avlöningsreglementet för löneklass UO 7 — dock med avdrag av ett lika stort belopp som summan av tjänste- och familjepensionsavdragen för beställningshavare på aktiv stat i nämnda löneställning — varjämte rörligt tillägg och kristillägg utgått å arvodet enligt samma grunder, som gälla för beställningshavare å aktiv stat;

att Bengtsson genom beslut den 28 april 1936 tillerkändes pension enligt 1912 års reservbefälsförordning med ett årligt belopp av 200 kronor att utgå från och med den 1 juni 1936 eller från och med månaden näst efter den, varunder han fyllde 55 år;

samt att pensionsförhöjningar utgått å pensionen enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280), varigenom sammanlagda beloppet av Bengtsson tillkommande pensionsförmåner för tid, varunder krigslön ej åtnjutits, uppgått till 456 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

beträffande *Thunander*,

att han är född den 9 februari 1882 och således nära 63 år gammal;

att han den 4 april 1901 antogs till volontär vid förutvarande Smålands grenadjärkår;

att han den 1 december 1902 förordnades till vicekorpral, den 21 oktober 1904 till korpral och den 21 december 1905 till distinktionskorpral, från vilken sistnämnda beställning han avgick den 31 oktober 1908;

att han den 31 december 1919 förordnades till sergeant i förutvarande Västgöta regementes reserv och den 1 november 1938 till fanjunkare i Bohusläns regementes reserv;

att han den 1 januari 1924 förordnades till rullföringsbiträde vid Göteborgs stads rullföringsområde nr 28, vilken befattning han innehade intill den 1 januari 1942;

att han från och med sistnämnda dag tjänstgör i arvodesbefattning såsom expeditionsunderofficer, från vilken befattning han beräknas komma att avgå med utgången av mars 1945;

samt att hans aylöningsförhållanden äro likartade med förutnämnde Bengtssons och att han i likhet med denne erhållit pension enligt 1912 års reservbefälsförordning; samt

beträffande *Lindgren*,

att han är född den 19 mars 1883 och således nära 62 år gammal;

att han den 5 juli 1901 antogs till volontär vid förutvarande Västmanlands regemente;

att han den 25 maj 1903 förordnades till vicekorpral och den 12 december 1905 till korpral, från vilken beställning han avgick den 31 oktober 1906;

att han den 1 november 1906 förordnades till distinktionskorpral i regementets reserv, där han den 15 december 1913 förordnades till sergeant och den 3 mars 1925 till fanjunkare;

att han den 1 januari 1915 förordnades till rullföringsbiträde vid Filipstads rullföringsområde nr 51, vilken befattning han innehade intill den 1 januari 1942;

att han från och med sistnämnda dag tjänstgör i arvodesbefattning såsom expeditionsunderofficer, från vilken befattning han beräknas komma att avgå med utgången av mars 1946;

samt att hans avlöningsförhållanden äro likartade med förutnämnde Bengtssons och att Lindgren liksom denne tillerkänts pension enligt 1912 års reservbefälsförordning.

Bengtsson, Thunander och Lindgren ha hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension i egenskap av rullföringsbiträden.

Försvarets civilförvaltning har — under erinran om att riksdagen tidigare medgivit, att pension av statsmedel finge utgå på grund av anställning såsom rullföringsbiträde samt att pensionen i två fall (1941: prop. nr 124, p. 3; bankoutsk. utl. nr 29, p. 3; riksd. skr. nr 163; 1942: motion I: 22; bankoutsk. utl. nr 15, p. 4; riksd. skr. nr 135) fastställts till 1 200 kronor för år — hemställt om utverkande av pension med samma belopp åt envar av Bengtsson, Thunander och Lindgren.

Statskontoret har i ärendet anfört, bland annat, följande.

I fråga om pension åt rullföringsbiträde i de sedan år 1941 förekommande fallen har pensionen bestämts till 1 200 kronor för år räknat, vilket inneburit en förhöjning med 204 kronor i förhållande till tidigare till befattningshavare av denna kategori medgivna pensioner. Orsaken till denna

uppräknig av pensionsbeloppet har enligt uttalande av föredragande departementschefen (prop. nr 124/1941, p. 3 och nr 32/1944, p. 1) resp. bankoutskottet (utl. nr 15/1942, p. 4) angivits vara den långa tid vederbörande innehafvt statsanställning, i intet fall understigande 40 år.

För de i föreliggande ärende omnämnda befattningshavarna, Thunander, Bengtsson och Lindgren, vilka av försvarets civilförvaltning föreslagits skola komma i åtnjutande av en årlig pension med 1 200 kronor, kommer den sammanlagda statsanställningen med effektiv tjänstgöring vid avgången ur tjänst att uppgå till — i helt år räknat — resp. 28, 34 och 36 år. Statskontoret kan för sin del icke tillstyrka, att pensionen i samtliga nu nämnda fall fastställs till det sålunda förordade beloppet 1 200 kronor. För att vinna överensstämmelse med de grunder, som gälla vid bestämmandet av såväl författningssänlig pension som i allmänhet även av pension, beviljad av riksdagen, bör enligt statskontorets mening för nu ifrågavarande befattningar tillämpas ett högsta pensionsbelopp, att utgå vid en tjänstålder, som avvåges med hänsyn till för befattningshavargruppen normalt förekommande inträde i statstjänst och ifrågakommande avgångsålder. I förevarande fall synes såsom dylik tjänstålder böra gälla 30 år och statskontoret har därför för intet att erinra mot att förenämnda Bengtsson och Lindgren beviljas en pension till ett årligt belopp av 1 200 kronor. Därest åter vederbörande vid avgången ur tjänst icke kan tillgodoräkna sig statsanställning i nyss angiven omfattning, synes en reducering av pensionen böra ske med belopp, motsvarande den tid, varmed anställningen understiger nyss angivet antal år. Beträffande den i ärendet omnämnde fanjunkaren Thunander, som vid avgången från den av honom nu innehavda arvodesbefattningen kommer att kunna tillgodoräkna en tjänstetid av 28 år 9 månader, torde pensionen böra med nu angivet beräkningssätt bestämmas till ($\frac{28}{30} \times 1\,200 =$) 1 120 kronor.

Vad angår pensionen åt Lindgren vill statskontoret ifrågasätta, huruvida icke frågan om beviljande av pension åt honom tills vidare bör anstå, då han först den 1 april 1946 kommer att avgå från den av honom nu innehavda befattningen som expeditionsunderofficer.

Med hänsyn till att riksdagen tidigare medgivit, att pension av statsmedel må utgå på grund av anställning såsom rullföringsbiträde, finner jag mig böra tillstyrka, att förslag förelägges riksdagen om att pension enligt hittills tillämpade grunder beredes de nu ifrågavarande beställningshavarna, vilka under en följd av år tjänstgjort såsom rullföringsbiträden och därefter i samband med rullföringsväsendets omläggning övergått till arvodesbefattningar vid organisationen för de värnpliktigas inskrivning och redovisning. I betraktande av att Lindgren beräknas avgå ur tjänst redan i början av nästa år, synes även hans pensionsfråga nu böra avgöras. I likhet med statskontoret anser jag lämpligt att vid pensionsbeloppens bestämmande utgå från en tjänstålder av 30 år för erhållande av det på senare tid för rullföringsbiträden tillämpade pensionsbeloppet å 1 200 kronor. Med utgångspunkt härifrån torde pensionen till Thunander böra beräknas på sätt statskontoret föreslagit, varvid dock pensionsbeloppet för att bliva jämnt delbart med tolv bör fastställas till 1 128 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av förra rullföringsbiträdena, fanjunkaren i Jämtlands fältjägarregementes reserv Johannes Bengtsson,

fanjunkaren i Bohusläns regementes reserv Gustaf Fabian Teofil Thunander och fanjunkaren i förutvarande Västmanlands regementes reserv Anders Hugo Lindgren må, Bengtsson, räknat från och med den 1 oktober 1944, samt Thunander och Lindgren från och med månaden näst efter den, varunder vederbörandes anställning i statens tjänst upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension, Bengtsson och Lindgren å 1 200 kronor och Thunander å 1 128 kronor.

3:o.

Extra förrådsbiträdet vid statens alkoholistanstalt å Venngarn Oskar Fredrik Rundberg. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Rundberg är född den 6 maj 1885 och således 59 år gammal;

att han sedan oktober 1930 varit anställd vid statens alkoholistanstalt å Venngarn;

att Rundberg, vilkens anställning till en början varit av tillfällig natur, förordnats till extra nattvakt vid anstalten från och med den 1 juli 1931 och sedan den 1 juli 1935 varit extra tjänsteman därstädes, placerad i 5 lönegraden, med tjänstgöring såsom förrådsbiträde;

samt att han på grund av svag hälsa beräknas komma att bli entledigad från sin anställning vid anstalten med utgången av juni månad 1945.

Styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn har hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande av pension åt Rundberg.

Socialstyrelsen har tillstyrkt anstaltsstyrelsens framställning.

Statskontoret har tillstyrkt utverkande av pension åt Rundberg till belopp av 600 kronor för år och därvid anfört följande.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Rundberg uppnår 60 år den 6 maj 1945 samt att han den 1 juli samma år — från vilken tidpunkt styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn avser att entlediga honom — innehåft statsanställning i 14 år 9 månader. Enligt de principer, som hittills tillämpats vid beviljande av riksdagspensioner, har för dylik pension fordrats, att vederbörande innehåft statsanställning under minst 15 år. I en del fall har dock pension ifrågakommit, då den sammanlagda statliga tjänstetiden obetydligt understigit nämnda tidsperiod. Statskontoret finner sig på grund härav böra tillstyrka, att pension av statsmedel utverkas åt Rundberg.

Rundberg åtnjuter enligt vad statskontoret inhämtat lön såsom extra tjänsteman enligt 5 lönegradens 4 (högsta) löneklass i civila icke-ordinariereglementets löneplan Ex. Lönen i motsvarande löneklass enligt den före den 1 juli 1939 för extra ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk gällande löneplanen utgör å A-ort kronor 2 130. Med utgångspunkt från sagda belopp samt med hänsyn tagen till att Rundbergs anställningstid omfattar 14 hela år ävensom att han icke erlagt några pensionsavgifter skulle pensionen för honom närmast bli $(\frac{2}{3} \times 2\,130 = 1\,420; \frac{14}{30} \times 1\,420 = 662; 662:66:66 - 10\% \text{ härav} =) 596$ kronor eller avrundat 600 kronor.

I likhet med myndigheterna vill jag förorda, att pension utverkas åt Rundberg. Pensionen synes mig i enlighet med statskontorets förslag böra fastställas till 600 kronor för år. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att extra förrådsbiträdet vid statens alkoholistanstalt å Venngarn Oskar Fredrik Rundberg må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

4:o.

Arbetscheferna hos byggnadsstyrelsen Nils Anton Knut Hederén och Josef Jonsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas, beträffande *Hederén*,

att han är född den 16 maj 1880 och således 64 år gammal;

att han under tiden 25 maj 1902—3 januari 1905 varit anställd såsom verk-mästare vid ett för riksbankens räkning utfört byggnadsföretag;

att han under tiden 15 maj 1909—mars 1925 innehaft anställning hos arméns kasernbyggnadsnämnd och under större delen av denna tid tjänstgjort såsom kontrollant eller arbetschef vid olika kasernbyggen och militära sjukhusbyggen;

att han under tiden april 1925—mars 1928 samt från och med september 1928 tjänstgjort hos byggnadsstyrelsen såsom kontrollant eller arbetschef vid olika för statsverkets räkning utförda byggnadsföretag;

att Hederéns tjänstgöring hos byggnadsstyrelsen tagit hans arbetstid helt i anspråk;

samt att han under sin tjänstgöring uppburit arvode, vilket senast uppgått till 1 240 kronor för månad; och

beträffande *Jonsson*,

att han är född den 25 januari 1878 och således 67 år gammal;

att han under tiden november 1909—april 1925 haft anställning hos arméns kasernbyggnadsnämnd och därvid huvudsakligen tjänstgjort såsom kontrollant eller arbetschef vid olika byggnadsföretag;

att han under tiden maj 1925—augusti 1927 samt från och med oktober 1928 tjänstgjort hos byggnadsstyrelsen såsom arbetschef vid olika för statsverkets räkning utförda byggnadsföretag;

att tjänstgöringen hos byggnadsstyrelsen tagit hans arbetstid helt i anspråk;

samt att han under sin tjänstgöring uppburit arvode, vilket senast uppgått till 1 240 kronor för månad.

Byggnadsstyrelsen har hos Kungl. Maj:t hemställt om pension åt Hederén och Jonsson till skäligt belopp.

Statskontoret har tillstyrkt utverkande av pension åt Hederén och Jonsson och därvid anfört följande.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen ha arvodena åt nämnda båda befattningshavare fastställts att från och med augusti månad 1942 motsvara lön jämte tilläggsförmåner enligt 29 löneklassen å I-ort av gällande civila avlöningsreglementen. Även för tiden dessförinnan ha arvodena i stort sett anpassats efter löneförmånerna i 29 löneklassen å högsta dyrort. Denna löneklass är slutlöneklassen för 27 lönegraden enligt civila icke-ordinariereglementets löneplan för extra ordinarie tjänsteman. Pensionsunderlaget enligt civila tjänstepensionsreglementet för extra ordinarie befattning i sagda lönegrad utgör 5 724 kronor. Pensionen åt Hederén och Jonsson synes böra fastställas med nämnda pensionsunderlag såsom utgångspunkt. Då båda befattningshavarna räkna mer än 30 års anställning i statens tjänst skulle pensionsbeloppet, med jämväl företagen reducering med hänsyn till att pensionsavgifter icke erlagts, bli kronor (5 724 — 572: 40 =) 5 151: 60 eller efter vederbörlig avrundning 5 160 kronor. Statskontoret får föreslå, att årlig pension till detta belopp utverkas åt Hederén och Jonsson.

Även jag anser mig böra förorda, att pension utverkas åt Hederén och Jonsson. Mot det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av arbetscheferna hos byggnadsstyrelsen Nils Anton Knut Hederén och Josef Jonsson må från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 5 160 kronor.

5:o.

Byggnadskontrollanten hos byggnadsstyrelsen Johan (John) Herman Löfström. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Löfström är född den 23 februari 1881 och således nära 64 år gammal;

att han sedan den 17 mars 1921 varit anställd hos byggnadsstyrelsen, där han under större delen av anställningstiden tjänstgjort såsom byggnadskontrollant och i övrigt haft sin tjänstgöring förlagd till olika byråer inom styrelsen;

att han beräknas avgå ur tjänst med utgången av februari månad 1946;

att Löfströms tjänstgöring hos byggnadsstyrelsen varit av den omfattning, att den i stort sett tagit hans arbetstid helt i anspråk;

samt att han på grund av sin anställning hos styrelsen uppburit arvode, som under de senaste tio åren uppgått till i medeltal omkring 11 050 kronor.

Byggnadsstyrelsen har hos Kungl. Maj:t hemställt om pension åt Löfström till skäligt belopp.

Statskontoret har tillstyrkt utverkande av pension åt Löfström till belopp av 2 952 kronor för år. Statskontoret har därvid hänvisat till 1942 års riksdags beslut om pension åt byggnadskontrollanten P. J. K. Petersson (prop. nr 65, p. 3; bankoutsk. utl. nr 13, p. 6; riksd. skr. nr 88) samt erinrat om att statskontoret beträffande Petersson föreslog, att pensionsbeloppet skulle

bestämmas med utgångspunkt från det pensionsunderlag — 3 924 kronor — som före den 1 juli 1942 gällde för byggnadsstyrelsens extra ordinarie byggnadskontrollanter, vilket förslag godkändes av Kungl. Maj:t och riksdagen. Statskontoret har vidare anfört följande.

Löfström, som är född den 23 februari 1881, kan vid tidpunkten för ifrågasatt avsked räkna en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av 25 år. Utgående från sagda antal tjänstår samt förenämnda pensionsunderlag å 3 924 kronor skulle pensionen för Löfströms vidkommande, efter sedvanlig reduktion med hänsyn till att pensionsavgifter icke erlagts, bliva ($\frac{25}{30} \times 3\,924 = 3\,270$; $3\,270 - 327 = 2\,943$ eller avrundat 2 952 kronor för år.

Även jag anser mig böra förorda, att pension utverkas åt Löfström. Pensionen synes mig skäligen kunna bestämmas till det av statskontoret föreslagna beloppet. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att byggnadskontrollanten hos byggnadsstyrelsen Johan (John) Herman Löfström må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2 952 kronor.

6:o.

Städerskan vid tullkammaren i Borås Ebba Börjeson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Börjeson är född den 11 januari 1876 och således 69 år gammal;

att hon sedan den 1 april 1925 varit anställd såsom städerska vid tullkammaren i Borås med en beräknad daglig arbetstid av i medeltal omkring 3 timmar;

att hon erhållit ifrågavarande anställning efter sin moder samt dessförintan på grund av moderns sjukdom i hennes ställe utfört städningsarbete för tullkammarens räkning under en tid, som enligt Börjesons egen uppgift överstigit 1 år 3 månader;

att Börjeson i ersättning för städningsarbetet under åren 1939—1943 uppburit lägst 540 kronor och högst omkring 800 kronor för år samt under första halvåret 1944 omkring 470 kronor;

samt att Börjeson sedan ett tjugotal år ensam har vårdnaden om en sjuk och sedan barndomen arbetsoförmögen syster.

Med anledning av en av Börjeson gjord ansökning om pension fann *statens pensionsanstalt* genom beslut den 25 augusti 1944 sig förhindrad tilldela henne pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon icke före fyllda 60 år under en tid av sammanlagt minst 12 år innehaft anställning i statens tjänst.

Börjeson har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Generaltullstyrelsen har tillstyrkt utverkande av pension åt Börjeson och därvid anfört bland annat följande.

Sökandens dagliga arbetstid uppgår icke till det timantal, som i regel torde fordras för erhållande av riksdagspension. Det synes därför tveksamt, huruvida pension av statsmedel bör beredas i förevarande fall. Styrelsen får emellertid erinra, att riksdagen i några fall beviljat pension eller understöd åt städerskor, ehuru den dagliga arbetstiden uppgått till endast 3 timmar eller därunder (bankoutsk. utl. nr 54 år 1939, nr 26 år 1940, nr 31 år 1943, p. 8; prop. nr 32 år 1944, p. 6, bankoutsk. utl. nr 39, p. 14). Med hänsyn härtill och i betraktande av föreliggande ömmande omständigheter har styrelsen icke något att erinra mot att framställning avlättes till riksdagen om en mindre årlig pension åt sökanden, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning.

Statens pensionsanstalt har med hänsyn till i förevarande fall föreliggande ömmande omständigheter och i betraktande av att riksdagen under senare tid beviljat pension i andra liknande fall icke velat motsätta sig, att förslag framlägges för riksdagen om beviljande av någon pension åt Börjeson, förslagsvis 300 kronor för år utan tilläggsförmåner.

Statskontoret har biträtt pensionsanstaltens förslag.

Med hänsyn till att riksdagen förut vid några tillfällen beviljat pension även i sådana fall, då den dagliga arbetstiden uppgått till allenast tre timmar, och då ömmande omständigheter föreligga i det nu förevarande fallet, vill jag icke motsätta mig, att förslag förelägges riksdagen om pension åt Börjeson. Beträffande pensionens storlek ansluter jag mig till pensionsanstaltens förslag. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan vid tullkammaren i Borås Ebba Börjeson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 300 kronor, varå dyrtidstillägg icke skall utgå.

7:o.

Förra städerskan vid tullkammaren i Hudiksvall Anna Margareta Molarin. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Molarin är född den 29 september 1878 och således 66 år gammal;

att hon under tiden 1 januari 1922—31 oktober 1944 eller under 22 år 10 månader varit anställd såsom städerska vid tullkammaren i Hudiksvall med en daglig arbetstid av i genomsnitt omkring 3 timmar;

att hon under de sista fem åren av anställningstiden i ersättning för städningsarbetet uppburit i medeltal omkring 725 kronor för år;

samt att hon enligt läkarintyg på grund av sjukdom (blodtrycksförhöjning, hjärtfel och reumatiska förändringar i ryggen) är för framtiden oförmögen till arbete.

Molarin, som icke blivit underkastad 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, kan med hänsyn till omfattningen av den dagliga arbetstiden ej heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.

Molarin har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Generaltullstyrelsen har tillstyrkt utverkande av pension åt Molarin samt därvid anfört i huvudsak samma synpunkter som i det under punkt 6:o upptagna ärendet.

Statskontoret — som i likhet med generaltullstyrelsen hänvisat till att riksdagen i med det förevarande likartade fall beviljat pension åt städerskor, oakttat deras dagliga arbetstid icke uppgått till mera än 3 timmar — har förklarat sig icke hava något att erinra mot att pension utverkades åt Molarin. I betraktande av den ersättning, som under senare år utgått till Molarin för det av henne utförda städningsarbetet, har ämbetsverket ansett pensionen icke böra bestämmas till högre årligt belopp än 300 kronor.

Statens pensionsanstalt, som icke haft något att erinra mot statskontorets förslag, har framhållit, att tilläggsförmåner icke borde utgå å pensionen.

Då i förevarande ärende föreligga i huvudsak enahanda förhållanden som i det under punkt 6:o upptagna, vill jag icke motsätta mig, att pension utverkas åt Molarin. Pensionen synes mig skäligen kunna fastställas till det av statskontoret angivna beloppet, 300 kronor för år, varå dyrtids- eller kristillägg icke böra utgå. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra städerskan vid tullkammaren i Hudiksvall Anna Margareta Molarin må, räknat från och med den 1 november 1944, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 300 kronor, varå dyrtidstillägg icke skall utgå.

8:o.

Biträdande tjänstemannen vid universitetsbiblioteket i Uppsala, filosofie licentiaten Gunnar Olof Quennerstedt. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Quennerstedt är född den 15 februari 1879 och således nära 66 år gammal;

att han avlagt filosofie licentiatexamen i slaviska språk;

att han under åren 1917 och 1918 under sammanlagt omkring 13 månader tjänstgjort vid avdelning B vid svenska beskickningen i dåvarande Petrograd, därav under 4 månader såsom kanslichef och i övrigt såsom chef för krigsfångeavdelningen;

att han sedan november 1924 tjänstgjort vid universitetsbiblioteket i Uppsala, varvid han till en början närmast varit att betrakta såsom frivillig

medarbetare och endast emellanåt åtnjutit ersättning med s. k. flitpengar till obetydliga belopp;

att han efter några år knutits fastare till biblioteket och i samband därmed tillförsäkrats regelbunden avlöning, vilken under många år utgått med 100 kronor i månaden, senare höjts till 125 kronor och, i den mån medeltillgången det tillåtit, utökats till 150 kronor;

att han därjämte sedan år 1931 för bibliotekets räkning utfört ett specialarbete — katalogkopiering för bibliotekets huvudkatalog — och därför uppburit ersättning med 1 krona 50 öre för timme;

att hans arbetstid ofta överskridit den för ordinär heltidstjänst gällande; samt att hans sammanlagda löneförmåner vid biblioteket under de senaste tio åren i regel uppgått till mellan 2 500 och 3 000 kronor för budgetår och endast vid ett par tillfällen obetydligt överstigit sistnämnda belopp.

Kanslern för rikets universitet har — med anledning av en av större akademiska konsistoriet i Uppsala gjord framställning om beredande av pension åt Quennerstedt till belopp av 2 000 kronor för år — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka, att Quennerstedt från och med den 1 juli 1945 komme i åtnjutande av pension till skäligt belopp. Universitetskanslern har därvid åberopat vad överbibliotekarien anfört i en till konsistoriet avläten skrivelse, som i huvudsak innehåller följande.

Quennerstedts tjänstgöring har alltifrån hans inträde i bibliotekets tjänst varit förlagd till dess kart- och planschavdelning, och han har här utfört ett mycket omfattande och gagnrikt ordnings- och katalogiseringsarbete. Under större delen av sin tjänstetid har han sålunda till väsentlig del behandlat de ingående accessionerna särskilt de från tryckerierna regelbundet inströmmande leveranserna. Av större arbeten kunna nämnas att han katalogiserat den utländska kartsamlingens många tusen blad, likaså samlingen av utländska specialkartor (geologiska, historiska m. fl.) och samlingen av svenska sjökartor. Även i bearbetningen av bibliotekets förnämliga gravyrssamling har han med intresse och sakkunskap tagit del. För samlingen av svenska porträtt — biblioteket samlar ivrigt sådana av alla slag, även fotografier — har han utfört registreringsarbeten resulterande i katalogkort, som ävenledes äro att räkna i tusental. Under årens lopp har han om bibliotekets samlingar på dessa områden förvärvat en ingående kännedom, som varit till synnerligt gagn för det dagliga löpande biblioteksarbetet, för besvarandet av ingångna förfrågningar, liksom för den handledning och det bistånd besökande forskare esomoftast påfordra. Det bör härvid icke förbises, att Quennerstedts flitiga och oegennyttiga arbete även såtillvida länt biblioteket till båt-nad, som det lösgjort arbetskrafter inom tjänstemannastaben för andra trängande arbetsuppgifter.

Quennerstedts arbete med katalogkopiering för universitetsbibliotekets huvudkatalog får för ingen del likställas med vanlig löpande avskrivning utan är en maktpåliggande uppgift, som förutom den mest minutiösa noggrannhet kräver goda kunskaper av skilda slag och inom olika språk samt, icke minst, full förtrogenhet med bibliotekets katalogsystem, vilken ej vinnes utan träning. Quennerstedts arbete på ifrågavarande område kan utan reservation betecknas såsom utmärkt.

Det torde knappast behöva framhållas, att Quennerstedts mångåriga verksamhet inom biblioteket sammanlagt representerar ett arbetskvan- tum av sto-

ra mått. Och lika uppenbart är att den ersättning han härför uppburit på intet sätt kan sägas därför ha utgjort ett skäligen vederlag. Med hänsyn till såväl Quennerstedts personliga kvalifikationer som till det värdefulla arbete han utfört till bibliotekets fromma föreligger här en disproportion, som ställer universitetsbiblioteket i en uppenbar tacksamhetsskuld till honom. Att erhålla ställning som amanuens har han aldrig själv satt i fråga, och detta skulle också ha stött på svårighet därigenom att hans fysiska rörlighet är åtskilligt nedsatt till följd av en i unga år genomgången höftsjukdom. Om förhållandena det medge, skulle han önska frånträda sin anställning med utgången av innevarande räkenskapsår.

Hans ekonomiska förhållanden äro emellertid sådana, att han är absolut beroende av att erhålla ersättning för sin hittillsvarande avlöning. Han äger visserligen en liten lägenhet i en bostadsrättsförening (i deklaration 1944 värderad till 5 051 kronor), men hans inkomst av kapital uppgick för kalenderåret 1943 allenast till 202 kronor. Jag föreställer mig, att det pensionsbelopp, som för hans del möjligen kan tänkas komma i fråga, bör vara 2 000 kronor.

Ehuru fall av detta slag torde vara mycket sällsynta inom biblioteksvärlden, kan det dock erinras därom att biträdande tjänstemannen i kungl. biblioteket förre godsägaren H. Brulin efter mångårig tjänst som frivillig medarbetare först i Uppsala universitetsbibliotek och senare i kungl. biblioteket av 1922 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition (nr 117) tillerkändes en årlig pension av 1 000 kronor.

Statskontoret har ansett rimligt, att Quennerstedt erhöles pension av statsmedel. I fråga om pensionens belopp har ämbetsverket anfört följande.

Vad beträffar pensionens storlek finner statskontoret det av större akademiska konsistoriet föreslagna beloppet 2 000 kronor för år väl högt. Å andra sidan håller statskontoret före, att man vid avvägandet av pensionsbeloppet skäligen icke bör utgå från den av Quennerstedt uppburna avlöningen, vilken icke synes hava utgjort tillbörligt vederlag för hans arbetsprestationer. En pension, som med den faktiska avlöningen såsom utgångspunkt fastställes i enlighet med de grunder, som tillämpas vid bestämmandet av s. k. riksdagspensioner, skulle nämligen bliva oskäligen låg. Till ledning vid bedömandet av pensionsbeloppets storlek torde kunna tjäna vissa tidigare väsentligen likartade fall, där pension beviljats av riksdagen. Sålunda tillerkände 1932 års riksdag (prop. nr 67, p. 16; bankoutsk. utl. nr 30, p. 62; riksd. skr. nr 227, p. 53) extra befattningshavaren vid kungl. biblioteket Lennart Höjer — vilken kunde återöpa 26-årig anställning vid biblioteket med tjänstgöring såsom läsesalsinspektör — en årlig pension av 1 284 kronor. Av 1940 års riksdag beviljades extra zoologen vid naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning, filosofie doktorn Augusta Maria Årnbäck Christie-Linde — som kunde hänvisa på en anställningstid av 24 år — en årlig pension av 1 800 kronor (prop. nr 119, p. 8; bankoutsk. utl. nr 21, p. 11; riksd. skr. nr 185).

I betraktande av de pensionsbelopp, som tillerkänts angivna befattningshavare, synes pensionen åt Quennerstedt med hänsyn till i fallet föreliggande omständigheter skäligen böra bestämmas till 1 500 kronor för år.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att pension av statsmedel tidigare beviljats i vissa med det förevarande likartade fall. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka, att pension utverkas åt Quennerstedt. I fråga om pensionens storlek ansluter jag mig till statskontorets förslag. I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att biträdande tjänstemannen vid universitetsbiblioteket i Uppsala, filosofie licentiaten Gunnar Olof Quennerstedt må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 500 kronor.

9:o.

Förra städerskan vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Tilda Johansson, född Persson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Johansson är född den 7 juli 1877 och således 67 år gammal;

att hon varit anställd såsom städerska vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg under tiden 1 januari 1920—14 juni 1944 efter att dessförrinnan sedan 1916 hava varit anställd av läroverkets vaktmästare, som ombesörjt städningen på entreprenad;

att hon under 9 månader om året haft en daglig arbetstid av 3 timmar före 1931 och 4 timmar därefter, varjämte hon deltagit i storrengöring under ferierna med hel arbetsdag under sammanlagt fyra veckor;

att ersättningen för städningsarbetet under de senaste fem åren utgått med i medeltal 950 kronor om året;

samt att Johansson och hennes make äga ett mindre sparkapital samt en egnehemsfastighet taxerad till 16 000 kronor och intecknad för 7 000 kronor.

Med anledning av en av Johansson gjord ansökning om pension fann *statens pensionsanstalt* genom beslut den 10 december 1943 sig förhindrad tilldela henne pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, när hon icke under en tid av minst 12 år före fyllda 60 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som kunde anses hava utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Johansson har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Skolöverstyrelsen har hemställt om utverkande av pension till Johansson med skäligt belopp, räknat från och med den 15 juni 1944.

Med hänsyn till den förhållandevis långa tid av mer än 28 år, därav mer än 13 år med en daglig arbetstid av 4 timmar, varunder Johansson arbetat för statens räkning, har *statens pensionsanstalt* icke velat motsätta sig, att pension utverkades åt Johansson från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnade sin anställning. Pensionsbeloppet har synts anstalten böra bestämmas till 360 kronor för år.

Statskontoret har ansett det i viss mån tveksamt, huruvida pension av statsmedel borde utverkas åt Johansson med hänsyn till makarnas förhållandevis goda ekonomiska omständigheter. I betraktande av hennes långa anställningstid i statens tjänst, därvid hon under mer än 13 år haft en dag-

lig arbetstid av 4 timmar, har emellertid statskontoret i likhet med statens pensionsanstalt icke velat motsätta sig, att Johansson erhöle pension med 360 kronor för år.

Med biträdande av myndigheternas förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra städerskan vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Tilda Johansson, född Persson, må, räknat från och med den 1 juli 1944, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

10:o.

Förra städerskan vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Emma Karolina Törnkvist, född Wickström. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Törnkvist är född den 28 november 1873 och således 71 år gammal;

att hon varit anställd såsom städerska vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg under tiden 1 maj 1924—14 juni 1944 eller något mer än 20 år;

att hon under 9 månader om året haft en daglig arbetstid av 3 timmar före 1931 och 4 timmar därefter, varjämte hon deltagit i storrengöring under ferierna med hel arbetsdag under sammanlagt fyra veckor;

samt att ersättningen för städningsarbetet under de senaste fem åren utgått med i medeltal 950 kronor om året.

Med anledning av en av Törnkvist gjord ansökning om pension fann *statens pensionsanstalt* genom beslut den 26 november 1943 sig förhindrad tilldela henne pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon icke under en tid av minst 12 år före fyllda 60 år innehaft anställning i statens tjänst.

Törnkvist har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Skolöverstyrelsen har hemställt om utverkande av pension till Törnkvist till belopp av 360 kronor, att utgå från och med den 15 juni 1944.

Statens pensionsanstalt och *statskontoret* hava icke haft något att erinra mot att pension å 360 kronor för år utverkades åt Törnkvist från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnade sin anställning.

Med biträdande av myndigheternas förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra städerskan vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Emma Karolina Törnkvist, född Wick-

ström, må, räknat från och med den 1 juli 1944, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

11:o.

Förra städerskan hos kommerskollegium Charlotta Moxén, född Kropp. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Moxén är född den 2 mars 1874 och således nära 71 år gammal;

att hon under tiden 1 januari 1931—30 september 1944 varit anställd som städerska hos kommerskollegium efter att dessförinnan sedan mars 1924 hava varit anställd av förste expeditionsvakten hos kollegiet, som ombesörjt städningen på entreprenad;

att hennes dagliga arbetstid utgjort omkring 4 1/2 timmar;

samt att hennes avlöning senast utgått med 112 kronor 50 öre i månaden jämte visst dyrtidstillägg.

Moxén, som icke blivit underkastad 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, har ej heller kunnat komma i åtnjutande av pension jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, när hon icke under minst 12 år före fyllda 60 år innehaft anställning i statens tjänst.

Moxén har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Kommerskollegium har hemställt om utverkande av pension åt Moxén och därvid framhållit, bland annat, att den omständigheten, att sökanden under en del av den tid hon utfört städningsarbete för kollegiets räkning icke varit direkt anställd hos kollegiet icke borde utgöra hinder för inräknande jämväl av berörda del i anställningstiden. Kollegiet har erinrat om att i vissa andra likartade fall vid beviljande av pension hänsyn tagits till anställningstid hos entreprenör för städningsarbete.

Statens pensionsanstalt har icke velat motsätta sig bifall till kommerskollegiets i ärendet gjorda hemställan samt föreslagit, att pensionsbeloppet bestämdes till 408 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt, att Moxén erhöles pension, samt förklarat sig icke hava något att erinra mot det av pensionsanstalten föreslagna beloppet.

I likhet med myndigheterna tillstyrker jag, att pension utverkas åt Moxén. Beträffande storleken av pensionsbeloppet ansluter jag mig till pensionsanstaltens förslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra städerskan hos kommerskollegium Charlotta Moxén, född Kropp, må, räknat från och med den 1 oktober 1944, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

12:o.

Förra reservtelegrafexpeditören Fanny Matilda Lilljeqvist, född Winblad von Walter. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lilljeqvist är född den 5 september 1880 och således 64 år gammal;

att hon antagits till extra lokaltelefonist vid telegrafverket den 15 september 1896;

att hon blivit telegrafelev den 3 december 1897, antagits till extra ordinarie telegrafist (extra ordinarie telegrafexpeditör) den 10 maj 1898 och konstituerats till ordinarie telegrafist (telegrafexpeditör) från och med den 1 januari 1903;

att hon, sedan hon ingått äktenskap, erhållit avsked från sistberörda befattning från och med den 1 juli 1907;

att hon den 27 april 1918 ånyo antagits till extra ordinarie telegrafist;

att hon från och med den 1 juli 1920 övergått till anställning såsom reservtelegrafist (reservtelegrafexpeditör), vilken anställning hon innehaft till den 1 januari 1944;

att hon under hela den tid, varunder hon innehaft anställning såsom icke ordinarie befattningshavare vid telegrafverket, stått till verkets fulla disposition för fortlöpande eller tillfällig tjänstgöring;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstgöring vid verket uppgått till 21 år 7 månader 15 dagar;

att hon på grund av sin anställning vid telegrafverket under åren 1939—1943 uppburit avlöning med i medeltal 3 130 kronor för år;

att hon icke erhållit vederlag i någon form för de avgifter för egen pensionering, vilka hon erlagt under den tid hon innehaft anställning såsom ordinarie tjänsteman vid verket;

samt att hennes man, vilken innehaft anställning vid statens järnvägar såsom distriktskassör, numera avgått från nämnda befattning med pension.

Telegrafstyrelsen har hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande av pension åt Lilljeqvist till lämpligt belopp samt därvid erinrat om 1943 års riksdags beslut om pension åt förra reservpostexpeditören Ingrid Mathilda Melin, född Nordquist (prop. nr 160, p. 4; bankoutsk. utl. nr 31, p. 30; riksd. skr. nr 146).

Statskontoret har ansett starka skäl tala för att framställning gjordes till riksdagen om att Lilljeqvist måtte komma i åtnjutande av pension eller understöd.

Beträffande storleken av det belopp, som därvidlag borde ifrågakomma, har ämbetsverket anfört följande.

Lilljeqvist har enligt vad telegrafstyrelsen under hand uppgivit under de sista tre åren (1941—1943) åtnjutit en lön av respektive 2 530: 80, 2 473: 80 och 2 473: 80 kronor förutom därå belöpande rörligt tillägg och kristillägg. Hennes genomsnittliga lön för dessa tre år, vilken alltså utgör 2 492: 80, motsvarar efter omräkning till s. k. nyreglerad avlöning 2 275 kronor. Sistnämnda belopp överensstämmer närmast med lön i 3 löneklassen å G-ort — den för hennes stationeringsort, Stockholm, gällande ortsgruppen — i de före den 1 juli 1939 för civilförvaltningen gällande allmänna löneplanerna, till vilka

de i civila tjänstepensionsreglementet fastställda pensionsunderlagen äro anknutna. Med utgångspunkt från lönen å A-ort i samma löneklasse, 1 740 kronor, skulle, med en beräknad anställningstid av 21 hela år, pensionen för Lilljeqvist kunna bestämmas till ($\frac{2}{3} \times 1\,740 = 1\,160$; $\frac{21}{30} \times 1\,160 = 812$; $812 - 10\%$ härav \Rightarrow) 730 kronor för år. I betraktande av att Lilljeqvist erlagt pensionsavgifter under 4 år 6 månader, torde nämnda belopp böra avrundas uppåt till förslagsvis 750 kronor för år.

Liksom myndigheterna anser jag mig kunna tillstyrka, att pension utverkas åt Lilljeqvist. I fråga om pensionens beräkning ansluter jag mig till statskontorets förslag, dock att pensionsbeloppet för att bli jämnt delbart med tolv torde böra fastställas till 756 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra reservtelegrafexpeditören Fanny Matilda Lilljeqvist, född Winblad von Walter, må, räknat från och med den 1 januari 1944, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 756 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

13:o.

Förra städerskan hos telegrafstyrelsen Maria Charlotta Elisabet Svensson, född Essman. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Svensson enligt utfärdat åldersbetyg är född den 29 juni 1868 och således 76 år gammal;

att hon under tiden augusti 1919—juli 1944 varit anställd såsom städerska hos telegrafstyrelsen;

att hennes dagliga arbetstid uppgått till mellan 4 och 5 timmar;

samt att hon i ersättning för städningsarbetet under tiden januari 1939—juni 1944 uppburit i medeltal omkring 144 kronor för månad.

Svensson, som icke blivit underkastad 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, har ej heller kunnat komma i åtnjutande av pension jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon icke under minst 12 år före fyllda 60 år innehaft anställning i statens tjänst.

Med stöd av riksdagens beslut föreskrev Kungl. Maj:t i brev till telegrafstyrelsen den 30 juni 1920, att ur telegrafstyrelsens tjänst avgången person, vilken innehaft med pensionsrätt icke förenad befattning och som befunnes vara i behov av understöd, finge av styrelsen tilldelas årligt understöd av telegrafverkets medel med lämpligt belopp, icke överstigande vad som motsvarade två tredjedelar av den årsinkomst, han senast åtnjutit från telegrafverket. Där ej särskilda omständigheter föranledde undantag, finge dylikt understöd tilldelas allenast den, vars tjänstetid uppginge till minst 25 år.

Efter tillkomsten av de pensionsbestämmelser, varom beslut fattades vid 1934 års riksdag, anbefalldes Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att avgiva utlå-

tande, huruvida behov kunde anses föreligga att vidare bibehålla det enligt brevet den 30 juni 1920 gällande bemyndigandet. Sedan styrelsen förklarat sig anse dylikt behov föreligga, bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen genom brev den 16 januari 1935 att tilldela ur telegrafverkets tjänst entledigad icke-ordinarie personal årligt understöd, för den händelse vederbörande icke kunde erhålla pension enligt 1934 års pensionsbestämmelser. Förutsättningarna för tilldelande av årligt understöd voro desamma som enligt 1920 års brev.

Sedan telegrafstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t gjort framställning om behovsprövningens eftergivande vid prövning av ärenden angående åldersunderstöd åt växelstationsföreståndare, har Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut, i brev till telegrafstyrelsen den 22 december 1943 bemyndigat styrelsen att under närmare angivna förutsättningar tilldela årligt understöd åt anställningshavare, vilka efter 1943 års utgång på grund av ålder eller sjukdom avgå ur telegrafverkets tjänst och vilka icke enligt särskild författning eller eljest meddelade föreskrifter äro berättigade till tjänstepension och icke heller finnas böra erhålla pension enligt kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst. Förutsättningarna för tilldelande av understöd äro — bortsett från växelstationsföreståndare, för vilka kravet på behovsprövning eftergivits — desamma som i 1935 års brev.

Telegrafstyrelsen har gjort framställning i fråga om pension åt Svensson och därvid under erinran att styrelsen tidigare plägat tillerkänna städerskor årligt understöd jämlikt bestämmelserna i förenämnda brev hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara hinder icke möta mot att telegrafstyrelsen finge tillerkänna Svensson dylikt understöd till lämpligt belopp.

Statskontoret har i ärendet anfört följande.

Jämlikt de grunder, som tillämpas vid bestämmande av s. k. riksdagspension åt städerskepersonal, som icke kunnat erhålla pension med tillämpning av de summariska pensionsbestämmelserna, skulle i föreliggande framställning avsedd anställningshavare närmast hava blivit tillerkänd en årlig pension av 408 kronor (jfr prop. nr 196/1944, p. 11). Enligt vad statskontoret inhämtat från telegrafstyrelsen har styrelsen vid bifall till den gjorda hemställan för avsikt att fastställa understödet åt städerskan i fråga till just 408 kronor för år, varå skulle utgå sedvanliga tillägg.

Därest telegrafstyrelsen icke redan skulle äga rätt att med stöd av det i framställningen åberopade hrevet den 22 december 1943 tillerkänna anställningshavaren årligt understöd har statskontoret vid nu angivna förhållande icke något att erinra mot att Kungl. Maj:t lämnar styrelsen det begärda bemyndigandet.

I samband med tillkomsten av 1934 års pensionsbestämmelser för arbetare i statens tjänst öppnades möjlighet för städningspersonalen att erhålla pension enligt de s. k. summariska pensionsbestämmelserna, vilka innefattades i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, numera ersatt av kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696). Där förutsättningarna för tillämpning av nämnda författningar icke varit för handen, har framställning till riksdagen pläгат

ske efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall. Vid telegrafverket ha emellertid såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen städerskor tidigare tilldelats årliga understöd med tillämpning av bestämmelserna i förenämnda brev till telegrafstyrelsen. Liknande förhållande gäller beträffande vissa städerskor vid statens järnvägar. Det synes emellertid mindre lämpligt att i fråga om personalkategorier, vilkas pensionsförhållanden äro reglerade i de allmänna pensionsförfattningarna, bibehålla en form av ålderdomspensionering genom verkens försorg. Härtill kommer att förutsättningarna för tilldelande av dylika ålderdomsunderstöd i vissa hänseenden äro strängare än de, som pläga tillämpas i fråga om riksdagspensioner. Då det synes önskvärt att enhetliga pensioneringsgrunder tillämpas i fråga om all städningpersonal i statens tjänst, böra även för telegrafverkets och statens järnvägars vidkommande hithörande frågor efter prövning från fall till fall underställas riksdagen, där icke förutsättningarna för en tillämpning av de allmänna pensionsbestämmelserna äro för handen.

I överensstämmelse med det anförda och då det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet synes lämpligt avvägt, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra städerskan hos telegrafstyrelsen Maria Charlotta Elisabet Svensson, född Essman, må, räknat från och med den 1 augusti 1944, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

14:o.

Förre stationskarlen vid statens järnvägar Carl Johan Lugn. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lugn är född den 20 september 1877 och således 67 år gammal;

att han innehaft anställning vid förutvarande Jönköping—Gripenbergs järnvägsaktiebolag under tiden 1 juni 1905—30 september 1935;

att han, i samband med att järnvägsaktiebolaget trätt i konkurs och driften å järnvägen nedlagts, den 1 oktober 1935 erhållit tillfällig anställning såsom stationskarl vid statens järnvägar, från vilken anställning han på grund av en uppnådd levnadsålder av 67 år avgått med utgången av september månad 1944;

att han anställts vid statens järnvägar under villkor att han icke för sig eller sina efterlevande gjorde anspråk på några pensionsförmåner eller understöd från statens järnvägar;

att han vid tillträdet av nämnda anställning varit delägare i Jönköping—Gripenbergs järnvägs pensionsfond;

att han vid avvecklingen av berörda pensionsfond i samband med det enskilda järnvägsaktiebolagets konkurs under åren 1936—1940 erhållit i utdelning ett sammanlagt belopp av omkring 5 090 kronor, utgörande viss del av honom tillkommande fordran på grund av delägarskap i fonden;

samt att Lugn på grund av frivillig försäkring hos pensionsstyrelsen, till vilken försäkring statens järnvägar under hans anställningstid därstädes bidragit med 11 kronor i månaden eller ett belopp ungefärligen motsvarande hans förutvarande avgift till den enskilda järnvägens pensionsfond, äger efter uppnådda 67 levnadsår utbekomma en årlig pension av 226 kronor 32 öre.

Järnvägsstyrelsen har gjort framställning hos Kungl. Maj:t om beredande av pension åt Lugn till belopp av 360 kronor för år. Styrelsen har därvid hänvisat till att pension i ett tidigare fall beviljats en förutvarande tjänstehavare vid Jönköping—Gripenbergs järnvägsaktiebolag, konduktören Viktor Gustafsson, vilken i samband med nedläggandet av driften å nämnda järnväg bereddes tillfällig anställning såsom stationskarl vid statens järnvägar och vilken i likhet med Lugn varit delägare i den enskilda järnvägens pensionsfond och samtidigt med denne fått sin pensionsfråga under styrelsens medverkan ordnad genom frivillig försäkring hos pensionsstyrelsen. I överensstämmelse med beslut av 1944 års riksdag (prop. nr 196, p. 17; bankoutsk. utl. nr 39, p. 33; riksd. skr. nr 209) hade nämligen Kungl. Maj:t genom brev den 5 maj 1944 bland annat förordnat, att Gustafsson finge uppbära ett årligt understöd av 504 kronor, under villkor att han till statsverket överläte sin rätt till pension enligt pensionsstyrelsens frivilliga försäkring. Nämn- da understödsbelopp motsvarade ungefärligen skillnaden mellan den ålderspension, vartill Gustafsson skulle varit berättigad, om Jönköping—Gripenbergs järnvägs pensionsfond fortfarande varit i verksamhet, och den års- pension, som vid avgången ur tjänst skulle tillkommit honom, därest han till frivillig försäkring hos pensionsstyrelsen erlagt det kapitalbelopp, som han vid avvecklingen av fonden erhållit i utdelning på grund av delägarskap i densamma.

Beträffande Lugn har styrelsen meddelat, att för den händelse den enskilda järnvägens pensionsfond fortfarande ägt bestånd och Lugn således bibehållits vid honom tidigare tillförsäkrad pensionsrätt, skulle enligt upp- gift till honom efter uppnådd pensionsålder (63 år) från och med den 1 oktober 1940 ha utgått en årlig ålderspension av 1 008 kronor. Därjämte har styrelsen uppgivit, att därest Lugn till pensionsstyrelsens frivilliga försäkring utan förbehåll om avgiftsåterbetalning vid dödsfall inbetalat det belopp av 5 090 kronor, som han erhållit från det enskilda järnvägsaktiebolagets konkur- sbo, han skulle från och med den månad, under vilken han uppnådde 67 års ålder, kunnat komma i åtnjutande av en pension å 654 kronor 40 öre för år räknat.

Enär Lugn med hänsyn till den långvariga tjänstgöringen vid förutvaran- de Jönköping—Gripenbergs järnväg och statens järnvägar — omfattande en tid av 39 år 4 månader — enligt styrelsens mening borde komma i åtn- jutande av pensionsförmåner efter samma grunder, som tillämpats beträf- fande understödet åt Gustafsson, vilkens motsvarande anställningstid uppgick till 37 år 11 månader, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t ville utverka riksdagens medgivande, att Lugn finge från och med dagen näst efter den, då han avgått ur tjänst, åtnjuta ett årligt understöd av 360 kronor.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot bifall till järnvägsstyrelsens hemställan, därvid statskontoret emellertid utgått från att järnvägsstyrelsen — oaktat så icke uttryckligen angivits i styrelsens framställning — avsett att såsom villkor för åtnjutande av det föreslagna understödet borde föreskrivas, att Lugn till statsverket överläte sin rätt till pension enligt pensionsstyrelsens frivilliga försäkring.

I likhet med myndigheterna vill jag förorda, att förslag framläggas för riksdagen om beviljande av ett årligt understöd av statsmedel åt Lugn. Mot det av myndigheterna föreslagna understödsbeloppet har jag intet att erinra. Understödet torde böra bestridas av trafikmedel. Såsom villkor för dess åtnjutande bör föreskrivas, att Lugn till statsverket överlåter sin rätt till pension enligt pensionsstyrelsens frivilliga försäkring.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre stationskarlen vid statens järnvägar Carl Johan Lugn må, räknat från och med den 1 oktober 1944, under sin återstående livstid av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 360 kronor; dock under villkor att Lugn till statsverket överlåter sin rätt till pension enligt pensionsstyrelsens frivilliga försäkring.

15:o.

Karriterskan hos domänstyrelsen Barbro Christina Gyllenhammar-Berg, född Gyllenhammar. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Gyllenhammar-Berg är född den 28 augusti 1882 och således 62 år gammal;

att hon från början av år 1896 till och med sommaren år 1900 tidvis för domänverkets räkning utfört expeditionsarbete, huvudsakligen bestående i ritning, färgläggning och textning av kartor;

att hon under tiden 19 juni 1925—15 december 1935 i hemmet utfört kartritningsarbete för domänstyrelsens räkning och därvid haft oavbruten selsättning av en omfattning, som måst förutsätta en daglig arbetstid, ungefärligen motsvarande den för i styrelsen anställd personal fastställda;

att hon för berörda arbete uppburit ersättning i form av timpenning, vilken under senare delen av perioden uppgått till 1 krona 45 öre;

att hon sedan den 16 december 1935 är anställd som karriterska vid domänstyrelsens kartritningskontor mot månadsarvode, vilket till en början utgjort 200 kronor och därefter successivt ökats, senast till 325 kronor;

samt att hon beräknas komma att avgå från sistnämnda anställning med utgången av juni 1945.

Domänstyrelsen har hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande åt Gyllenhammar-Berg av en årlig pension av 1 344 kronor. Därvid har styrelsen bekräftande det av Gyllenhammar-Berg under tiden 19 juni 1925—15 decem-

ber 1935 utförda kartritningsarbetet framhållit, att den omständigheten att sagda arbete utförts i hemmet icke borde utgöra hinder för att hänsyn toges till detsamma vid pensionsfrågans avgörande. I detta sammanhang har styrelsen erinrat om att pension i ett tidigare fall (1936: prop. nr 196, p. 24; bankoutsk. utl. nr 51, p. 37; riksd. skr. nr 216) beviljats en karriterska, som i hemmet utfört kartritningsarbete för styrelsens räkning.

I fråga om beräkningen av den utav styrelsen föreslagna pensionen åt Gyllenhammar Berg har styrelsen — under framhållande av att det till henne under senare tid utgående arvodet, 325 kronor för månad eller 3 900 kronor för år, ungefärligen motsvarade den avlöning, som utginge till en i Stockholm placerad tjänsteman i lönegrad Eo 4, löneklass 3 — anfört följande.

Därest sökanden varit tjänsteman i lönegrad Eo 4 och vid uppnådda 60 levnadsår innehaft 30 för pension beräkneliga tjänstår, skulle sökanden, vid avgång ur tjänst vid nämnda tidpunkt, ha varit berättigad till full pension med 1 980 kronor för år. Sökanden, som uppnådde nyssnämnd ålder den 28 augusti 1942, skulle vid sistnämnda tidpunkt innehaft en för pension beräknelig tjänstetid av 17 år 2 månader 12 dagar. Med hänsyn till att sökanden, som erhöll stadigvarande anställning vid domänverket först vid relativt sen ålder, alltså kvarstår vid sin anställning och härvid fullgör ett väl vitsordat arbete, synes pension för henne böra beräknas så som om hon, oaktat redan uppnådda 60 år, ägt tillgodoräkna sig tjänstår för pension för tiden till och med den 30 juni 1945, då hon avser att bliva entledigad från sin anställning. Tjänståren skulle då uppgått till 20 år 12 dagar och sökanden varit berättigad till avkortad pension med $81/120 \times 1\,980 = 1\,336:50$ kronor för år. Styrelsen anser, att sökanden bör tillerkännas en årlig pension, ungefärligen motsvarande sistnämnda belopp. Med hänsyn till att pensionsbeloppet bör vara jämnt delbart med 12 får styrelsen föreslå, att pensionen bestämmes till 1 344 kronor för år.

Statskontoret har tillstyrkt beredande åt Gyllenhammar-Berg av pension med 840 kronor för år och därvid anfört följande.

I ärendet har ifrågasatts, att sökanden skulle beredas pension, grundad, förutom på anställning fr. o. m. den 16 december 1935 såsom kartbiträde vid domänstyrelsens kartritningskontor mot månatligt arvode, jämväl på den tid dessförinnan, d. v. s. tidsperioden 19 juni 1925—15 december 1935, under vilken hon mot visst timpris utfört kartritningsarbete i hemmet åt domänstyrelsen. Sökandens arbete under sistnämnda tidsperiod har, enligt vad domänstyrelsen framhållit, måst förutsätta en daglig arbetstid, motsvarande i medeltal den för styrelsens anställda personal anslagna dagliga arbetstiden.

Statskontoret vill med anledning härav erinra att riksdagen genom tidigare beslut (skrivelse nr 256/1935, prop. nr 207, p. 17 samt skrivelse nr 216/1936, prop. nr 196, p. 24) beviljat pension, helt eller delvis grundad på tjänstgöring, som fullgjorts utom tjänsterummet. I betraktande härav vill statskontoret icke motsätta sig, att en pension beredes Gyllenhammar-Berg samt att densamma bestämmes med hänsyn jämväl tagen till hennes tjänstgöring under tiden 19 juni 1925—15 december 1935.

Gyllenhammar-Bergs månatliga arvode som karriterska vid domänstyrelsens kartritningskontor, vilket från början utgjort 200 kronor, har under anställningstiden successivt ökat för att numera utgöra 325 kronor. I ökningen av arvodet torde få anses ligga dyrtidskompensation, motsvarande rörligt tillägg och kristillägg.

Enligt de principer, som brukas följas vid beviljande av s. k. riksdagspensioner, torde en pension åt Gyllenhammar-Berg böra beräknas på följande sätt.

Gyllenhammar-Berg, som förutsattes avgå från tjänsten den 30 juni 1945, kommer att under de tre senaste åren före denna tidpunkt i genomsnittligt årligt arvode hava uppburit 3 800 kronor. Denna löneförmån, frånsett i arvodet inräknat kristillägg, motsvarar efter omräkning till s. k. nyreglerad avlöning ett belopp av 2 646 kronor jämte dyrtidstillägg. Med utgångspunkt från sagda belopp torde pensionen, då Gyllenhammar-Berg, om hon kvarstår i tjänst till den 1 juli 1945 utan att åtnjuta någon på tjänstårsberäkningen för pension inverkan tjänstledighet, kan åberopa 20 tjänstår, böra utgöra 20/30 av $\frac{2}{3}$ av närmast motsvarande lönebelopp å A-ort, 2 100 kronor, enligt den före den 1 juli 1939 gällande löneplanen för extra ordinarie tjänstemän vid nyreglerade verk, eller 933 kronor. Enär Gyllenhammar-Berg icke erlagt några pensionsavgifter bör detta belopp vidare minskas med 10 procent till, efter vederbörlig avrundning, 840 kronor. Pensionen torde böra anvisas att utgå av statens domäners fond.

Då riksdagen, såsom i ärendet erinrats, tidigare beviljat pension i likartade fall, har jag intet att erinra mot att pension av statsmedel utverkas åt Gyllenhammar-Berg till det av statskontoret föreslagna beloppet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kartriserskan hos domänstyrelsen Barbro Christina Gyllenhammar-Berg, född Gyllenhammar, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 840 kronor, att utgå av statens domäners fond.

Vad föredraganden ovan under punkterna 1:o—15:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

W. Dickson.